

PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS APRAŠE NURODYTOS INFORMACIJOS PAGRINDIMO APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Plėtos programos pažangos priemonės kodas ir pavadinimas	02-001-06-04-02 „Didinti klimato kaitos politikos veiksmingumą“
Nacionalinio pažangos plano uždavinys	6.4 uždavinys „Švelninti poveikį klimato kaitai, įskaitant gyvenamųjų ir savivaldybių viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių naudojimo skatinimą“
Plėtos programa	2022–2030 metų plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtos programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 318 „Dėl 2022–2030 metų plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtos programos patvirtinimo“ (toliau – Programa)
Atsakinga institucija (koordinuojančioji institucija)	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Aplinkos ministerija)

Paaiškinimai:

1. Plėtos programos pažangos priemonės kodas nurodomas vadovaujantis Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo, Lietuvos Respublikos regioninės plėtos įstatymo 4 straipsnio 3 ir 5 dalių, 7 straipsnio 1 ir 4 dalių ir Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 14¹ straipsnio 3 dalies įgyvendinimo“ (toliau – Strateginio valdymo metodika), 9 priede nustatyta tvarka.

2. Kartu su plėtos programos pažangos priemonės apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašu pateikiama stebėsenos rodiklio aprašymo kortelė, kurios forma pateikta Strateginio valdymo metodikos 2 priede. Jeigu veiklos (poveiklės) vykdymo pradžia nesuplanuota, stebėsenos rodiklio aprašymo kortelė gali būti nepildoma. Plėtos programos pažangos priemonės apraše esančios informacijos pagrindimo aprašas turi būti papildomas stebėsenos rodiklio aprašymo kortele ne vėliau nei iki kvietimo teikti projektų įgyvendinimo planus šiai veiklai (poveiklei) vykdyti paskelbimo dienos.

3. Plėtos programos pažangos priemonės apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašas pildomas iki plėtos programos pažangos priemonės aprašo derinimo su suinteresuotomis institucijomis, socialiniais partneriais ar programų portfelio valdytoju (net ir tais atvejais, kai alternatyvų palyginimų skaičiuoklėje (toliau – skaičiuoklė) numatyti skaičiavimai atliekami vėliau).

II SKYRIUS SIEKIAMAS POKYTIS

PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS LAUKIAMAS POKYTIS

Laukiamas pokytis	<p>Problemos ir priežastys, kurios sprendžiamos šia priemone (iš 6.4 uždavinio):</p> <p>2 problema. Išmetamas didelis šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekis. Prisidedama prie šių priežasčių šalinimo:</p> <p>2.1. Esama klimato kaitos valdymo politika nepakankama pasiekti ambicingus 2030 m. ir vėlesnius išmetamo ŠESD kiekio mažinimo tikslus.</p> <p>2.1.3. Trūksta paskatų gyventojams naudoti klimatui draugiškas ir išmetamų ŠESD kiekį mažinančias priemones, ypač renkančias mažiau taršias transporto priemones.</p> <p>2.2. Nepakankamai taikoma išmetamų ŠESD kiekį mažinančių priemonių įvairiuose ūkio sektoriuose.</p> <p>2.2.1. Transporto sektorius generuoja didžiausią išmetamų ŠESD kiekio dalį Lietuvoje (giluminės priežastys nagrinėjamos 2022–2030 metų plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtos programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 16 d. nutarimu Nr. 245 „Dėl 2022–2030 metų plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtos programos patvirtinimo“ (toliau – Susisiekimo PP), įgyvendinant 6.1 uždavinį).</p>
--------------------------	--

2.2.2. Neefektyviai ir neracionaliai naudojama energija ir energetiniai ištekliai pastatų sektoriuje (giluminės priežastys nagrinėjamos Programos 1 problemoje).

2.2.3. Elektros iš AEI dalis, palyginti su Lietuvos bendroju galutiniu elektros energijos suvartojimu, sudaro 18,79 proc. (2019 m.), siekiama 50 proc. (2030 m.), maža AEI dalis, palyginti su galutiniu energijos suvartojimu: 25,47 proc. (2019 m.), siekiama 50 proc. (2030 m.) (giluminės priežastys nagrinėjamos Energetikos PP įgyvendinant 6.3 uždavinį).

2.2.4. Nepakankamai plečiamas tvarus ūkininkavimas, neefektyvus mažai išskiriančių ŠESD technologijų diegimas, investicijų trūkumas žemės ūkio sektoriuje (giluminės priežastys nagrinėjamos 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 148 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – Žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės PP), įgyvendinant 6.2 uždavinį

2.2.5. Žemas išteklių panaudojimo efektyvumas pramonėje (giluminės priežastys nagrinėjamos 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 16 d. nutarimu Nr. 247 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – Ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo PP), įgyvendinant 1.4 uždavinį).

2.2.6. Didėjantis susidarantių atliekų kiekis ir nepakankamai efektyvus atliekų tvarkymas (giluminės priežastys nagrinėjamos įgyvendinant Programos 6.10 uždavinį).

Šia priemone tvirtinamos Klimato kaitos programos (toliau – KKP) lėšomis finansuojamos pažangos veiklos ir poveiklės ir valstybės biudžeto lėšomis finansuotina veikla „Juridinių asmenų investicijoms į gamtinių dujų naudojimo mažinimą ir (ar) atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą“ prisidės prie kiekybinio ŠESD sumažinimo.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr. 383 „Dėl 2022–2025 m. Klimato kaitos programos investicijų plano patvirtinimo“ patvirtintas 2022–2025 m. Klimato kaitos programos investicijų planas, šios pažangos priemonės apraše planuojamos pažangos veiklos tik 2022–2025 laikotarpiui pagal nurodytame investicijų plane suplanuotas pažangos veiklos sritis ir joms suplanuotas investicijas. Suplanuotų KKP 2022–2025 metų lėšomis įgyvendinimų pažangos veiklų per veiklų įgyvendinimo laikotarpį (nuo 2022 m. iki 2049 m.) ŠESD sutaupymai sudarys 3648 kt, CO₂ ekv. Planuojami tarpiniai veiklų įgyvendinimo rezultatai: iki 2025 m. – 353,88 kt CO₂ ekvivalentu, iki 2030 m. – 1493 kt CO₂ ekvivalentu.

Vadovaujantis rengiamais Valstybės biudžeto finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimais (nuostata „išlaidoms leidžiamai valstybės pagalbai verslui pagal Europos Komisijos komunikatą „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“ (2022/C 131 I/01) apmokėti“), Aplinkos ministeriją įtraukia veiklą „Juridinių asmenų investicijoms į gamtinių dujų naudojimo mažinimą ir (ar) atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą“, kurios tikslas – mažinti verslo įmonių patiriamą naštą dėl padidėjusių gamtinių dujų ir elektros kainų Ukrainos karo ir Rusijos sankcijų kontekste. Ši veikla bus finansuojama iš valstybės biudžeto 2022–2024 metų lėšų, kurios ŠESD sutaupymas planuojamas: iki 2025 m. – 177,78 kt CO₂ ekvivalentu, iki 2030 m. – 622,23 kt CO₂ ekvivalentu, per projekto gyvavimo laikotarpį – 1777,77 kt CO₂ ekvivalentu.

Šių veiklų įgyvendinimas ženkliai prisidės prie problemų sprendimo transporto sektoriuje susijusių su kiekybinio ŠESD sumažinimu. Prisidės prie elektros iš atsinaujinančių energijos šaltinių dalies didinimo, skatins didėti gaminančių vartotojų skaičių. Didins energetinį efektyvumą pastatų sektoriuje, ko pasėkoje mažės ŠESD išmetimai.

Šios priemonės veiklų įgyvendinimas prisidės ir prie kokybinių pokyčių gyventojams ir verslui bei savivaldybėms. Taip pat didins Lietuvos energetinę nepriklausomybę ir mažins

	<p>energetinį skurdą, taip pat padės absorbuoti energijos kainų šuolį dėl didėjančių gamtinių dujų ir elektros energijos kainų. Kadangi pasiūlytos veiklos skatins taršius iškastinio kuro įrenginius keisti į atsinaujinančios energijos šaltinius.</p> <p>Įgyvendinus veiklas bus prisidedama ir prie oro kokybės gerinimo, nes bus skatinimas alternatyvus transportas ir aplinkai palankūs sprendimai šildymo sektoriuje.</p>
--	---

III SKYRIUS ALTERNATYVŲ ANALIZĖ

PIRMASIS SKIRSNIS PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS ALTERNATYVOS

Suplanuota 17 investicinių veiklų ir poveiklių ir 1 komunikacinė veikla, kurios prisidės prie kiekybinio ŠESD kiekio sumažinimo ir klimato tikslų pasiekimų. Suplanuotos pažangos veiklos mažina kiekybinį ŠESD, naudą gauna visi gyventojai, gerinama ir socialinė aplinka.

Nr.	Pažangos veiklos	Projektų vykdytojai	Siekiami rezultatai (suminis ŠESD sumažinimo efektas, tūkst. tonų CO ₂ ekvivalentu)			Finansavimo apimtis, mln. eurų	Finansavimo forma
			2025 m.	2030 m.	per subsidijuojamos įrangos gyvavimo laikotarpį		
Investicinės veiklos							
1.1.	Fizinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų atnaujinimas (modernizavimas)	Fiziniai asmenys Lietuvos Respublikoje nuosavybės teise valdantys individualųjį gyvenamąjį namą	10,46	36,61	130,75	10	kompensacinė išmoka (apskaičiuojama pagal fiksuotą dydį)
1.2.	Juridinių asmenų negyvenamosios paskirties pastatų atnaujinimas (modernizavimas)	Negyvenamosios paskirties pastatų, kurie nuosavybės teise priklauso juridiniams asmenims, išskyrus valstybės ir savivaldybės institucijas, savininkai arba valdytojai	0,53	3,18	13,25	2	subsidija
1.3.	Daugiabučių namų vidaus šildymo ir karšto vandens sistemų modernizavimas („mažoji renovacija“)	Paramos gavėjai – daugiabučio namo, pastatyto pagal galiojusius iki 1993 metų statybos techninius normatyvus, buto ar kitų patalpų savininkai	1,20	4,20	4,80	4	subsidija
2.1.	Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas valstybės, savivaldybių, tradicinių religinių bendruomenių, religinių bendrijų ar centrų poreikiams:		51,34	179,69	513,42	30	subsidija
2.1.1.	Atsinaujinančių energijos išteklių (saulės, vėjo) panaudojimas valstybės, savivaldybių, tradicinių religinių bendruomenių, religinių bendrijų ar centrų elektros energijos poreikiams	Valstybės ar savivaldybių institucijos ir įstaigos, tradicinės religinės bendruomenės, religinės bendrijos ar centrai ir viešosios įstaigos, kurių savininkė arba dalininkė yra valstybė ar savivaldybė. Pareiškėjas turi būti turto, į kurį numatoma investuoti, savininkas arba valdytojas	47,78	167,23	427,8	25	subsidija, (apskaičiuojama pagal fiksuotą dydį)

2.1.2	Atsinaujinančių energijos išteklių (saulės, geoterminės energijos, biokuro) panaudojimas valstybės, savivaldybių, tradicinių religinių bendruomenių, religinių bendrijų ar centrų poreikiams, pakeičiant iškastinį kurą	Valstybės ar savivaldybių institucijos ir įstaigos, tradicinės religinės bendruomenės, religinės bendrijos ar centrai ir viešosios įstaigos, kurių savininkė arba dalininkė yra valstybė ar savivaldybė. Pareiškėjas turi būti turto, į kurį numatoma investuoti, savininkas arba valdytojas	3,56	12,46	85,62	2	subsidija
2.1.3	Elektros energijos kaupimo įrenginiai valstybės, savivaldybių, tradicinių religinių bendruomenių, religinių bendrijų ar centrų poreikiams	Valstybės ar savivaldybių institucijos ir įstaigos, tradicinės religinės bendruomenės, religinės bendrijos ar centrai ir viešosios įstaigos, kurių savininkė arba dalininkė yra valstybė ar savivaldybė. Pareiškėjas turi būti turto, į kurį numatoma investuoti, savininkas arba valdytojai	nevertinamas	nevertinamas	nevertinamas	3	subsidija
2.2.	Atsinaujinančių energijos išteklių (saulės) panaudojimas nepasiturinčių fizinių asmenų elektros energijos reikmėms ir (ar) iškastinį kurą naudojančių šilumos įrenginių pakeitimui	Fiziniai asmenys, kuriems nustatyta tvarka ir (ar) su jais gyvenantiems asmenims Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo nustatyta tvarka buvo teikiama piniginių socialinė parama	0,4	1,40	3,60	2	kompensacinė išmoka (apskaičiuojama pagal fiksuotus dydžius)
2.3.	Saulės elektrinės fiziniams asmenims (nutolusios saulės elektrinės dalies įsigijimas iš vystytojo elektrinių parke)	Fiziniai asmenys	17,74	62,09	221,75	20	kompensacinė išmoka (apskaičiuojama pagal fiksuotus dydžius)
2.4.	Elektros energijos kaupimo įrenginiai namų ūkiams (gaminantiems vartotojams)	Fiziniai asmenys	nevertinamas	nevertinamas	nevertinamas	1	kompensacinė išmoka (apskaičiuojama pagal fiksuotus dydžius)
2.5.	Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas fizinių asmenų gyvenamuosiuose namuose pakeičiant iškastinį kurą naudojančius šilumos įrenginius	Fiziniai asmenys Lietuvos Respublikoje nuosavybės teise valdantys gyvenamąjį namą (t. y. vieno buto pastatą arba gyvenamosios paskirties butą dviejų butų arba daugiabučiame pastate)	80,40	281,40	603	25	kompensacinė išmoka (apskaičiuojama pagal fiksuotus dydžius)
2.6.	Saulės elektrinės daugiabučiams	Fiziniai ir juridiniai asmenys	4,36	15,26	54,5	3	kompensacinė išmoka (apskaičiuojama pagal fiksuotus dydžius)
3.1.	Investicinė parama biometano gamybai ir (ar) biodujų išvalymui	Lietuvoje registruoti privatūs juridiniai asmenys. Žemės ūkio veiklą vykdančios subjektai	122,62	735,72	1839,33	31	subsidija
3.2.	Biometano ir (ar) biodujų panaudojimas žemės	Lietuvoje registruoti privatūs juridiniai asmenys. Žemės ūkio veiklą vykdančios subjektai	1,72	10,32	25,79	2	subsidija

	ūkyje pakeičiant dyzelinį kūrą						
4.1.	Visuomeninio transporto ir darnaus judumo skatinimas (paspirtukai, dviračiai, dalijimosi paslauga ir pan.)	Fiziniai asmenys	39,00	78,005	78,00	8	kompensacinė išmoka
4.2.	Mažiau taršių automobilių ir registruojamų elektrinių motorinių priemonių įsigijimo fiziniams asmenims skatinimas	Fiziniai asmenys	14,40	32,4	35,74	4	kompensacinė išmoka
5.1.	Privačių juridinių asmenų energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimas	Juridiniai asmenys	2,53	15,18	37,95	5	subsidija
5.2.	Iškastinio kuro naudojimo mažinimas įmonėse	Lietuvoje registruoti juridiniai asmenys, nevykdantys veiklos, kuri įrašyta į Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo įstatymo I priedo veiklų sąrašą	5,05	30,30	75,75	10	subsidija
6.	Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarė 2020 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIV-72, 155.4 papunktyje nurodyta priemonė „Neutralaus poveikio klimatui Vyriausybė nuo 2024 m.“	Valstybei priklausančių pastatų valdytojais ar savininkais	2,06	7,21	10,27	5	subsidija
7.	Juridinių asmenų investicijoms į gamtinių dujų naudojimo mažinimą ir (ar) atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą	Privatūs juridiniai asmenys, nukentėję dėl Rusijos karo prieš Ukrainą	177,78	622,23	1777,77	80	subsidija
Komunikacinės veiklos							
8.	Finansinė paskata nevyriausybinių organizacijų veikloms ir (ar) veiksams formuojant klimato politiką ir informuojant visuomenę apie klimato kaitą	Lietuvoje registruotos nevyriausybines organizacijos	nevertinamas	nevertinamas	nevertinamas	0,5	subsidija
Iš viso			531,59	2115,19	5425,92	242,5	-

Pažangos priemonės pažangos veiklų ir (ar) jų poveikių vertinimui naudotas sąnaudų ir naudos analizės (toliau – SNA) metodas. Pažangos veiklų ir jų poveikių įgyvendinimo laikotarpis skiriasi, priklausomai nuo veiklos, todėl skaičiavimuose naudotas 27 metų ataskaitinis laikotarpis.

ANTRASIS SKIRSNIS

PLĖTROS PROGRAMOS PAŽANGOS PRIEMONĖS GERIAUSIOS ALTERNATYVOS PASIRINKIMAS

Geriausios alternatyvos pasirinkimas

Aplinkos ministerija, rengdama Programos pažangos priemonės „Didinti klimato kaitos politikos veiksmingumą“ aprašą (toliau – pažangos priemonės aprašas), 2022 m. Aplinkos ministerijos finansuojamoms veikloms ŠESD tikslų pasiekimui neatlieka alternatyvų vertinimo analizės, kadangi siekiant kuo greičiau finansuoti šias veiklas buvo padaryta Finansų ministerijos išimtis. Taip pat Aplinkos ministerija nurodo pažangos veiklas, susijusias su Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane (2021–2030 m.) (toliau – NEKSVP) priemonėmis. Rengiant NEKSVP, atliktos veiksmingumo analizės, pagal kurias nustatyta, kokios priemonės veiksmingos ir kokias būtina finansuoti, kad būtų pasiekti klimato švelninimo (kiekybinio ŠESD kiekio mažinimo) tikslai. Todėl rengiant šios pažangos priemonės aprašą, papildomai atliekama tik SNA pagal Centrinės projektų valdymo agentūros parengtas skaičiuokles.

Atlikus SNA gautas teigiamas ekonominės naudos ir išlaidų santykis (ENIS) – 1.99, ekonominė grynoji dabartinė vertė (EGDV) lygi 498 mln. Eur. Galima vertinti, kad pažangos priemonės įgyvendinimas yra sąlyginai nerizikingas, nes atlikus scenarijų analizę matosi, kad susiklosčius ir nepalankiam scenarijui pažangos priemonės įgyvendinimas būtų ekonomiškai atsipirkantis.

Paaškinimai:

Alternatyvų nustatymas

Priemonės alternatyvos nurodomos pasirenkant galimas skirtingas veiklas/poveikles (reguliacines, investicines, komunikacines, analitines, mišrias) ir jų derinius bei kitus esminius intervencijos sprendinius (tikslinės grupės segmentas, projektų vykdytojai, kt.).

Priemonės veiklų tipai:

- reguliacinės veiklos (nustatomi, pakeičiami ar panaikinami įpareigojimai, įvedami ir pakeičiami mokesčiai, nustatomos arba pakeičiamos paskatos ir panašiai);
- investicinės veiklos (infrastruktūros vystymas, paslaugų teikimas ir investicijos į žinias bei žmogiškuosius išteklius);
- komunikacinės veiklos (veiklos, kuriomis siekiama supažindinti tikslinę grupę su naujomis idėjomis, siekiant elgsenos ir nuostatų pokyčio. Komunikacinės veiklos gali būti savarankiškos arba palengvinančios (pastiprinančios) kitų veiklų įgyvendinimą);
- analitinės veiklos (informacijos apie konkrečią veiklos ar atsakomybės sritį ir su ja susijusius reiškinius rinkimas, apdorojimas, gretinimas su kita turima informacija, kokybiškai naujų duomenų, kurie yra šių informacijos apdorojimo procesų rezultatas ir kurie skirti sprendimams priimti, gavimas).

Priemonės alternatyvos turi būti skirtos tai pačiai problemai spręsti. Nieko nedarymas nėra laikoma alternatyva. Alternatyvos turėtų skirtis bent viena veikla arba kitais esminiais intervencijos sprendiniais (pvz., skirtingi projektų vykdytojai, finansavimo forma, tikslinė grupė, finansavimo apimtis).

Nurodant alternatyvas turi būti atsižvelgiama į tai, kad teisės aktų nuostatos gali būti keičiamos ir jų keitimas gali būti viena iš alternatyvos veiklų, ir į tai, ar bus tiesiogiai prisidedama prie NPP horizontaliųjų principų įgyvendinimo ir kaip tai bus daroma (siekiant projekto tikslo, per tikslinę grupę, projekto vykdytojus, įgyvendinant projekto veiklas, siekiant rodiklių reikšmių, rezultatų ir pan.)

Jeigu nurodant priemonės įgyvendinimo alternatyvas pirmiausia būtina vykdyti analitinę veiklą, pažangos priemonės aprašas gali būti tvirtinamas nurodant tik šią veiklą. Kartu su analitine veikla gali būti planuojamos ir kitos veiklos, kurių alternatyvų vertinimas neatliekamas.

Toliau pateikiami klausimai, padedantys nurodyti priemonės alternatyvas. Dalis klausimų taikoma tais atvejais, kai priemonės alternatyva aprašoma remiantis anksčiau jau įgyvendintomis veiklomis. Rekomenduojama klausimus apgalvoti ir aptarti priemonės rengimo grupėje, į klausimus atsakyti rašytine forma nereikalaujama.

- *(Kai svarstomos anksčiau įgyvendintos veiklos): Ar anksčiau įgyvendintos veiklos pasiteisino? Kokie yra įrodymai dėl veiklų įgyvendinimo rezultatų, poveikio ir naudingumo visuomenei (vertinimų išvados, statistiniai duomenys, išlaidų peržiūros duomenys ir pan.)? Kokie buvo sėkmingiausi įgyvendintos priemonės projektai? Ar anksčiau įgyvendintos veiklos ar dalis veiklų gali būti įtrauktos į priemonės alternatyvą?*

- *(Kai svarstomos anksčiau įgyvendintos veiklos): Ar intervencija buvo pritaikyta pagal teritorinius ypatumus (teritorinius ar regioninius skirtumus) bei kitus demografinius ir socialinius ar ekonominius tikslinių grupių skirtumus? Ar ši informacija gali būti panaudota nustatant alternatyvas?*

- *(Kai svarstomos anksčiau įgyvendintos veiklos): Kokie esminiai pokyčiai įvyko įgyvendinant ankstesnę priemonę bei „ex post“ laikotarpiu (viešosios paslaugos apimčiai ir poreikio pokyčiai, projektų vykdytojų veiklos, susijusios su investicijomis, vykdymo ar juridinio statuso pokyčiai, disponavimo turtu ir turto nuosavybės pokyčiai, kt.)? Ar anksčiau įgyvendinta priemonė (veikla) galėtų būti pakeista atsižvelgiant į įvykusius pokyčius ir taip nustatoma alternatyva?*

- *Ar galėtų būti nustatyta alternatyva remiantis kitų šalių praktika, moksliniais straipsniais ir (ar) tarptautinių organizacijų rekomendacijomis?*

- *Ar viena iš alternatyvų galėtų būti tam tikrų reguliacinių ir komunikacinių veiklų įgyvendinimas be investicinių veiklų arba su minimaliomis investicijomis?*

- Ar viena iš alternatyvų galėtų būti problemos sprendimo perdavimas privačiam sektoriui? Ar problema galėtų būti sprendžiama pritraukiant privačių lėšų? Ar problema galėtų būti sprendžiama pritraukiant nevyriausybinių organizacijų?
- Ar egzistuoja galimybė išplėsti paslaugos teikėjų ar priemonės vykdytojų grupę apmokestinant (iš dalies apmokestinant) paslaugas, siekiant sumažinti našatą viešajam sektoriui?
- Ar planuojamos finansuoti veiklos turi potencialo būti finansiškai gyvybingos (duoti grynųjų pajamų arba leisti sutaupyti lėšų)? Ar įgyvendinant priemonę galėtų būti taikomos finansinės priemonės?
- Ar viena iš alternatyvų galėtų būti paslaugų teikimo konsolidavimas ar paslaugų teikėjų kooperavimas?
- Kokius problemos sprendimus siūlo socialiniai ir ekonominiai partneriai? Ar remiantis šiais siūlymais galima sukurti alternatyvą?
- Kaip atsižvelgta į NPP horizontaliųjų principų įgyvendinimą? Kaip jie bus įgyvendinami pagal toliau nurodytus požymius?

Alternatyvų palyginimas

Alternatyvų palyginimas atliekamas taikant sąnaudų ir naudos analizę (toliau – SNA) arba sąnaudų veiksmingumo analizę (toliau – SVA) ar kitus su programų portfelio valdytoju suderintus metodus. Kai alternatyvoms palyginti pasirenkama SVA ar kiti metodai, pagrindžiamas metodo pasirinkimas.

Priemonės rengėjas SNA gali pasirinkti visais atvejais, tačiau SVA gali būti taikoma, kai tenkinami visi šie bendrieji kriterijai:

- a) visomis alternatyvomis siekiama tų pačių homogeniškų rezultatų rodiklių;
- b) siekiami rezultatai yra tokie svarbūs, kad nėra abejonių dėl jų naudos ir poreikio (būtinybės) juos pasiekti;
- c) priemonės esmė yra didinti efektyvumą, t. y. gerinti sąnaudų ir siekiamų rezultatų santykį. Taigi įgyvendinant priemonę pirmiausia efektyviau panaudojami valstybės finansiniai ištekliai, o paslaugos ar infrastruktūros prieinamumo padidėjimas gali atsirasti tik kaip geresnio lėšų panaudojimo padarinys. Šiuo atveju kokybiniai pokyčiai gali pasireikšti tik dėl natūralios technologinės kaitos;
- d) priemonės alternatyvose nėra sąnaudų elementų, kurių nebūtų galima įvertinti, o paslėptos sąnaudos (jei tokių vis dėlto galėtų būti) nedidelės ir nereikšmingos;
- e) alternatyvos nepasižymi skirtingu išoriniu poveikiu arba skirtumai tarp jų nereikšmingi.

SVA išimtinai gali būti (bet neprivalo) taikoma ir tokiu atveju, kai veiksmų įgyvendinimas yra privalomas dėl Europos Sąjungos direktyvų reikalavimų ar tarptautinių įsipareigojimų (pvz., NATO, Šengeno sutarties) ir pagal šiuos reikalavimus ar įsipareigojimus būtini konkretūs veiksmai ir rezultatai. Išimtis taikyti SVA galima ir tokiu atveju, kai tai suderinta su programų portfelio valdytoju, jam pateikus tokio siūlymo pagrindimą.

Alternatyvų palyginimas atliekamas naudojant skaičiuoklę (skaičiuoklę skelbiama interneto svetainėje adresu: https://www.ppplietuva.lt/lt/docview/?file=%2Fdocuments%2Ffiles%2FPriemoniu+skaičiuokle_v1_0_20210211.xlsm). Jeigu pasirinkta SNA, pagrindžiamas ekonominės naudos komponentų pasirinkimas ir skaičiavimai, kurie turi būti atlikti naudojant skaičiuoklę. Skaičiuoklę naudojama ir tuo atveju, kai nagrinėjamas tik vienas veiklų rinkinys.

Naudojant skaičiuoklę apskaičiuojamos ir nurodomos kiekvienos alternatyvos palyginamųjų rodiklių reikšmės:

- ekonominės naudos ir išlaidų santykis (taikant SNA);
- santykinis rodiklis (taikant SVA);
- daugiakriterės analizės rodiklis (taikant daugiakriterę analizę).

Nurodoma, kuri alternatyva visuomenei naudingiausia, remiantis alternatyvų palyginamųjų rodiklių reikšmėmis ir atsižvelgiant į jos poveikį viešiesiems finansams.

Naudojant skaičiuoklę nustatomas naudingiausios alternatyvos poveikis viešiesiems finansams. Nurodoma, iš kokių šaltinių įgyvendinus priemonę bus finansuojamos padidėjusios išlaidos (jei išlaidos padidėja).